Európsky parlament
2014-2019

Dokument na schôdzu

B8-1237/2016

16.11.2016

NÁVRH UZNESENIA

predložený na základe vyhlásenia podpredsedníčky Komisie/vysokej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku

v súlade s článkom 123 ods. 2 rokovacieho poriadku

o situácii v Bielorusku
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
v mene skupiny ALDE

B8-1237/2016

Uznesenie Európskeho parlamentu o situácii v Bielorusku
(2016/2934(RSP))

Európsky parlament,

– so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Bielorusku, najmä na uznesenia z 10. septembra 2015[1], 29. marca 2012[2], zo 16. februára 2012[3], z 15. septembra 2011[4], 12. mája 2011[5], 10. marca 2011[6] a 20. januára 2011[7],

– so zreteľom na parlamentné voľby, ktoré sa konali 11. septembra 2016, a prezidentské voľby, ktoré sa konali 11. októbra 2015,

– so zreteľom na predbežné vyhlásenie OBSE/ODIHR, Parlamentného zhromaždenia OBSE a Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (PACE) z 12. septembra 2016 o parlamentných voľbách v Bielorusku,

– so zreteľom na závery Rady týkajúce sa Bieloruska, najmä závery zo 16. februára 2016 rušiace reštriktívne opatrenia voči 170 jednotlivcom a trom bieloruským spoločnostiam,

– so zreteľom na článok 123 ods. 2 rokovacieho poriadku,

A. keďže OBSE/ODIHR vo svojej záverečnej správe o prezidentských voľbách v Bielorusku v roku 2015 spolu s Benátskou komisiou Rady Európy sformulovali súbor odporúčaní, ktoré malo Bielorusko vykonať pred parlamentnými voľbami v roku 2016;

B. keďže bieloruské orgány podnikli s cieľom vytvoriť lepšie vzťahy so Západom niekoľko krokov prezentovaných ako opatrenia, ktoré demokratickým opozičným stranám umožnia ľahšie sa zaregistrovať ako v predchádzajúcich voľbách a ktoré zahraničným pozorovateľom poskytnú lepší prístup k sčítavaniu hlasov, ktoré však v skutočnosti – podľa hodnotenia medzinárodnej volebnej pozorovateľskej misie pod vedením OBSE/ODIHR – neviedli k náležitému uskutočneniu volieb v súlade so záväzkami prijatými v rámci OBSE a s ďalšími medzinárodnými záväzkami a normami;

C. keďže podľa hodnotenia OBSE/ODIHR týkajúceho sa parlamentných volieb z roku 2016 pretrvávajú viaceré dlhodobé systémové nedostatky vrátane obmedzení právneho rámca pre politické práva a základné slobody; keďže volebné komisie boli považované za stále nie nezávislé, a to z dôvodu neexistencie zástupcov opozície; keďže predbežné hlasovanie, sčítavanie a spracúvanie hlasov sa vyznačovalo množstvom procesných nezrovnalostí a nedostatkom transparentnosti;

D. keďže podľa správy osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv

[1] Prijaté texty, P8_TA(2015)0319.
[2] Ú. v. EÚ C 257E, 6.9.2013, s. 9.
[3] Ú. v. EÚ C 249E, 30.8.2013, s. 57.
[4] Ú. v. EÚ C 51E, 22.2.2013, s. 140.
[5] Ú. v. EÚ C 377E , 7.12.2012, s. 162.
[6] Ú. v. EÚ C 199E, 7.7.2012, s. 182.
[7] Ú. v. EÚ C 136E, 11.5.2012, s. 57.

v Bielorusku, zostáva právny a správny systém, z ktorého vyplýva obmedzovanie ľudských práv, nezmenený a dvaja „symbolickí“ nezávislí poslanci parlamentu len zdôrazňujú usmerňovanú povahu tohto procesu;

E. keďže od roku 1994 sa v Bielorusku neuskutočnili žiadne slobodné ani spravodlivé voľby podľa volebných právnych predpisov v súlade s medzinárodne uznávanými normami OBSE/ODIHR;

F. keďže výrazné zlepšenie v oblasti slobody prejavu a slobody médií, dodržiavania politických práv bežných občanov, ako aj opozičných aktivistov a dodržiavania zásad právneho štátu a základných práv je predpokladom lepších vzťahov medzi EÚ a Bieloruskom; keďže Európska únia je stále pevne odhodlaná ďalej obhajovať ľudské práva v Bielorusku vrátane slobody prejavu a médií;

G. keďže EÚ vo februári 2016 ukončila päť rokov uplatňovania reštriktívnych opatrení voči Bielorusku ako prejav dobrej vôle s cieľom podnietiť Bielorusko, aby zlepšilo situáciu v oblasti ľudských práv, demokracie a právneho štátu; keďže boli zaznamenané určité nevýznamné snahy vyriešiť pred voľbami v roku 2016 niektoré dlhodobé problémy, no zároveň pretrváva mnoho nevyriešených otázok, pokiaľ ide o právny a procedurálny volebný rámec;

H. keďže dve bieloruské volebné pozorovateľské skupiny – Obhajcovia ľudských práv za slobodné voľby a Právo vybrať si 2016 – odsúdili posledné voľby s tým, že nesplnili viacero kľúčových medzinárodných noriem a neboli spoľahlivým odrazom vôle bieloruských občanov;

I. keďže bieloruské pozorovateľské skupiny zhromaždili konkrétne dôkazy o rozsiahlom celoštátnom úsilí prudko zvýšiť celkovú volebnú účasť počas päťdňového obdobia predbežného hlasovania (6. – 10. septembra) a v deň volieb (11. septembra);

J. keďže stredopravé bieloruské opozičné sily 18. novembra 2015 prvýkrát predstavili spoločnú dohodu o spolupráci s cieľom jednotne kandidovať v parlamentných voľbách v roku 2016;

K. keďže Parlament v súčasnosti neudržiava žiadne oficiálne vzťahy s bieloruským parlamentom; keďže prvá oficiálna návšteva Delegácie Parlamentu pre vzťahy s Bieloruskom od roku 2002 sa uskutočnila 18. a 19. júna 2015 v Minsku;

L. keďže bieloruský parlament nemá žiadny oficiálny status v Parlamentnom zhromaždení Euronest;

M. keďže Bielorusko zohralo konštruktívnu úlohu pri umožnení dohody o prímerí na Ukrajine;

N. keďže konflikt na Ukrajine prehĺbil v bieloruskej spoločnosti obavy z destabilizácie vnútornej situácie v dôsledku zmeny mocenských pomerov, čo však neznamená ani nemôže znamenať, že by sa bieloruskí občania vzdali svojich nádejí na uskutočnenie zásadných reforiem a mierovej transformácie v svojej krajine;

O. keďže bieloruské hospodárstvo prežíva viac ako dvadsaťročné obdobie stagnácie,

pričom hlavné odvetvia stále zostávajú vo vlastníctve štátu a sú riadené a kontrolované administratívnym systémom; keďže hospodárska závislosť Bieloruska od ruskej hospodárskej pomoci sa neustále zvyšuje a keďže hospodárska výkonnosť Bieloruska patrí k najnižším spomedzi krajín Euroázijskej hospodárskej únie – napríklad jeho HDP klesol v rokoch 2015 – 2016 o viac ako 30 miliárd USD;

P. keďže Bielorusko zostáva jedinou krajinou v Európe, ktorá vykonáva trest smrti; keďže bieloruský Najvyšší súd 4. októbra 2016 potvrdil rozsudok smrti v prípade Sjarheja Vostrykaua; keďže to bol štvrtý rozsudok smrti potvrdený bieloruským Najvyšším súdom v roku 2016;

Q. keďže podľa správy osobitného spravodajcu OSN pre situáciu v oblasti ľudských práv v Bielorusku z 21. apríla 2016 naďalej pretrváva porušovanie ľudských práv a nebola zaznamenaná žiadna výrazná zmena, a to aj napriek zjavnému zintenzívneniu kontaktov medzi Bieloruskom, EÚ a Spojenými štátmi americkými;

R. keďže organizácie pre ľudské práva upozornili na nové metódy prenasledovania opozície a na zatknutie Eduarda Palčisa, Michaila Žamčužného a Uladzimira Kondrusa koncom roka 2015 a v roku 2016, pričom posledných dvoch menovaných označilo bieloruské stredisko pre ľudské práva Viasna za politických väzňov;

S. keďže Bielorusko v súčasnosti buduje svoju prvú jadrovú elektráreň v Ostrovci na hraniciach s EÚ; keďže túto stavbu v skutočnosti vedie a financuje Rusko a ruské spoločnosti predstavujúce jadrový a finančný sektor;

1. je naďalej hlboko znepokojený nedostatkami, na ktoré poukázali nezávislí medzinárodní pozorovatelia počas prezidentských volieb v roku 2015 a parlamentných volieb v roku 2016; berie na vedomie, že snahy o dosiahnutie pokroku sú mimoriadne slabé a nedostatočné; konštatuje, že v novozvolenom parlamente bude jeden predstaviteľ opozície a jeden predstaviteľ mimovládneho sektora; domnieva sa však, že tieto nominácie sú skôr politické než vyplývajúce z volebného výsledku, keďže týchto predstaviteľov vymenovala administratíva;

2. vyzýva bieloruské orgány, aby bezodkladne obnovili prácu na komplexnej volebnej reforme ako súčasti širšieho procesu demokratizácie, a to v spolupráci s medzinárodnými partnermi; zdôrazňuje potrebu zaviesť odporúčania OBSE/ODIHR v dostatočnom predstihu pred komunálnymi voľbami v marci 2018 a dôsledne ich dodržiavať v praxi; zdôrazňuje, že je to nevyhnutné na využitie plného potenciálu vzťahov medzi EÚ a Bieloruskom;

3. opätovne vyzýva bieloruské orgány, aby za každých okolností zabezpečili dodržiavanie demokratických zásad, ľudských práv a základných slobôd v súlade so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv, s odporúčaniami vydanými v rámci všeobecného pravidelného preskúmania (UPR) v Rade OSN pre ľudské práva a medzinárodnými a regionálnymi nástrojmi v oblasti ľudských práv, ktoré Bielorusko ratifikovalo;

4. vyzýva vládu Bieloruska, aby rehabilitovala všetkých prepustených politických väzňov a v plnej miere obnovila ich občianske a politické práva;

5. vyjadruje znepokojenie nad tým, že od roku 2000 nebola v Bielorusku zaregistrovaná

žiadna nová politická strana; vyzýva Bielorusko, aby zrušilo všetky obmedzenia v tejto súvislosti;

6. vyzýva bieloruskú vládu, aby bezodkladne zrušila článok 193.1 trestného zákonníka, ktorý postihuje organizovanie činností neregistrovaných verejných združení a organizácií a účasť na nich, a aby umožnila plné, slobodné a neobmedzované zákonné fungovanie verejných združení a organizácií; upriamuje pozornosť Komisie najmä na skutočnosť, že v súčasnosti je v dôsledku uplatňovania článku 193.1 a iných reštriktívnych opatrení zaregistrovaných vyše 150 bieloruských MVO v Litve, Poľsku, Českej republike a inde; berie na vedomie nesúlad v snahách EÚ zvýšiť svoju finančnú pomoc prostredníctvom ciest kontrolovaných bieloruskou vládou, zatiaľ čo medzinárodná finančná podpora mimovládneho sektora v Bielorusku je naďalej vystavená výraznému daňovému zaťaženiu;

7. vyzýva Európsku službu pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) a Komisiu, aby sa v rámci pokračujúceho dialógu o ľudských právach medzi EÚ a Bieloruskom prednostne zamerali na uvedené obavy a aby v tejto súvislosti rozšírili spoluprácu EÚ so všetkými medzinárodnými aktérmi, ako sú Organizácia Spojených národov, Rada Európy, OBSE a v neposlednom rade bieloruská opozícia a nezávislá občianska spoločnosť, v rámci úsilia zapojiť bieloruské orgány do vypracúvania plánu týkajúceho sa ľudských práv;

8. odsudzuje skutočnosť, že Bielorusko je jedinou krajinou v Európe, v ktorej sa doteraz uplatňuje trest smrti, čo je v rozpore s európskymi hodnotami; požaduje okamžité moratórium na vykonávanie trestu smrti a zmeny trestného zákonníka s cieľom zrušiť trest smrti; pripomína, že trest smrti je neľudské a ponižujúce zaobchádzanie, nemá žiadny preukázaný odrádzajúci účinok a umožňuje, aby justičné omyly boli nezvratné; považuje za neprijateľné, že trest smrti bol vynesený jeden deň po tom, ako Európska únia zrušila väčšinu sankcií voči Bielorusku;

9. vyzýva ESVČ a Komisiu, aby naďalej vykonávali a rozšírili svoju podporu organizácií občianskej spoločnosti pôsobiacich v Bielorusku i v zahraničí, a to v súlade s politikou kritickej spolupráce EÚ s Bieloruskom; v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu podporovať všetky nezávislé zdroje informácií pre bieloruskú spoločnosť vrátane mediálneho vysielania v bieloruštine a zo zahraničia; považuje za dôležité pokračovať v podpore vzdelávacích programov a inštitúcií fungujúcich v exile, ako napríklad Európskej humanitnej univerzity vo Vilniuse;

10. konštatuje, že v januári 2014 sa začali rokovania o zjednodušení vízového režimu zamerané na zlepšenie medziľudských kontaktov a podporu rozvoja občianskej spoločnosti; zdôrazňuje potrebu urýchliť pokrok v tejto oblasti;

11. je mimoriadne znepokojený bezpečnostnými problémami, ktoré vznikli pri výstavbe bieloruskej jadrovej elektrárne v meste Ostrovec nachádzajúcom sa menej ako 50 km od Vilniusu; naliehavo vyzýva bieloruské orgány, aby sa zapojili do konštruktívnej spolupráce so všetkými príslušnými medzinárodnými orgánmi, s EÚ a jej členskými štátmi, aby začali prísne dodržiavať Dohovor OSN z Espoo a Aarhuský dohovor OSN a aby prejavili politickú vôľu riadiť sa posúdeniami rizika a bezpečnosti po havárii vo Fukušime, ktoré uplatňuje EÚ;

12. dôrazne vyzýva Komisiu, aby v kontexte plánovaného dialógu medzi EÚ a Bieloruskom o energetike uprednostnila otázku bezpečnosti a transparentnosti, pokiaľ ide o bieloruskú jadrovú elektráreň, a vyzýva Komisiu, aby Parlamentu a členským štátom, najmä tým, ktoré susedia s Bieloruskom, predkladala pravidelné správy o svojich snahách zaistiť najvyššiu úroveň noriem jadrovej bezpečnosti v súvislosti s touto jadrovou elektrárňou vo výstavbe; vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že finančné inštitúcie a mechanizmy EÚ, ako sú Európska investičná banka a Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR), nebude možné priamo alebo nepriamo využiť na financovanie jadrovej elektrárne v Ostrovci, a aby posúdila, či záruka EÚ poskytnutá Európskej investičnej banke predtým v roku 2016 je v súlade so sankciami EÚ uvalenými na Ruskú federáciu;

13. podporuje Komisiu v jej politike „kritickej spolupráce“ s bieloruskými orgánmi a vyjadruje pripravenosť prispieť k nej aj prostredníctvom svojej Delegácie pre vzťahy s Bieloruskom; pripomína, že EÚ musí byť však aj naďalej obozretná, pokiaľ ide o to, komu sú prideľované jej prostriedky, a zabezpečiť, že prispievajú k zlepšovaniu situácie opozície a občianskej spoločnosti;

14. opakuje svoj záväzok pracovať v prospech bieloruského ľudu, podporovať jeho demokratické ambície a iniciatívy a prispievať k stabilnej, demokratickej a úspešnej budúcnosti krajiny;

15. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie podpredsedníčke Komisie/vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (PK/VP), Európskej službe pre vonkajšiu činnosť, Rade, Komisii, členským štátom, OBSE/ODIHR, Rade Európy a bieloruským orgánom.